

Novák Zsüliet

Hámoriék

Részlet a Sárgarigó, darázsfészek, nem is asszony, ki nem részeg munkacímű regényből

Nem is tudom, kit kedveltem közülük a legkevésbé. Az osztálytársam, ifjabb Hámori Alpárt, aki már minden nemű és fajtájú kisállatot, rovarot és bogarat megkínzott az erdőben, az anyját, a gyönyörűséges Mancsi nénit vagy idősebb Hámori Alpárt, akinek távolléte senkiben sem feledtette súlyos emlékét.

Mancsi nénit lényegében mindenki szerette. Különleges képessége az volt, hogy ez a mindenki más döntötte el, miről is szól az ő élete. Lágyan hajlott arra, amerre a szél fújta. Kedves volt, a kért és kéretlen tanácsokat ugyanolyan lelkesen köszönte meg, a rá rótt feladatokat készségesen végezte el. Ez persze nem volt ritka a háború előtt, de utána rajta kívül mindenkiből kihunytt a simulékonyság és irányíthatóság keserédes könnyűsége. Ez az állandóság a két Alpárnak volt elsősorban köszönhető.

Az idősebb Alpár behívólevelének – isten bocsássa meg – mindenki örült. Hatalmas, fekete ember volt, a szemében őrült vadság lobogott. Mintha az egész életet csak így, a bomlott elme határán lehetne érdemes élni. Így dolgozott, ivott és kedvelte avagy gyűlölte felebarátait. Asszonyát olyannyira megszerette első közös éjszakájukon, hogy Mancika utána két hétig nem lépett ki a házukból. Anyám adott be az ablakon körömvirágsírt.

A kocsmának addig kellett nyitva tartania, ameddig Hámori Alpár el nem unta a mulatást és a tréfáit is mindenkinek értékelnie kellett. Mint a forgószél, számunkra láthatatlan okok miatt rúgta ki valaki alól a széket, csapott a formásabb asszonyok hátsójára, vagy kölcsönözte a szer-számokat, állatokat a többi gazdától, akik azután sosem merték visszakérni javaikat, ellenben nagyon hálálkodtak, amikor mégis visszakerült csorbán, életlenül, éhesen hozzájuk. Ennek oka nyilvánvalóan agresszív természetén kívül ereje volt. Két zsák búzát helyezett el a két vállán, amit füttyörészve vitt egyik helyről a másikra, de egy disznó leszúrásából is bolond virscaftot rendezett. Megfogta kését és addig hergelte, bőszítette a kocákat, míg dühödtt visítással szét nem akarták rúgni az ólat. Akkor aztán az ólajtóról rávetette magát a hátára és egyetlen mozdulattal szúrta torkon az őrjöngő állatot. Az egy-két percig még üvöltött, elfeküdt és szeme Hámori Alparra meresztve a tejködbe veszett. Akkor aztán Alpár a porzsölés alatt lekapta a disznó körmét, pálinkát töltött bele és minden igazi férfinak azzal a külső szaruval kellett koccintania, amelynek külsején kopogásra keményedett a hosszú hónapok trágyaleve.

Novák Zsüliet 1983, Mezőtúr. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vitéz János Karán, kommunikáció és művelődésszervező szakon végzett. Író, újságíró, jelenleg Pomázon él. Disznó vallomások című novelláskötete 2014-ben jelent meg.

Hámoriné Mancika életének tragédiája kirívó, nem hétköznapi szépsége volt. Kalászsárga haja és búzavirágkék szeme mindenkiben a dús, étellel teli augusztus képét idézte föl. Kedvessége és alázata okán pedig egyetlen férfiembernek sem esett nehezére elképzelni, ahogyan Mancika feszes, illatos keblére vonja fejüket. Így aztán amikor Hámori Alpár közölte Mancika szüleivel, hogy elveszi lányukat, el is döntetett a frigy. Mancika véleményét erről senki sem kérdezte, ő pedig tudomásul vette, hogy mi a véleménye.

Nehéz volt okot találnia Alpárnak a verésre. Sokat gondolkodott a dolgon, mert okot találni kell. Miféle barbár ember ütne meg ok nélkül egy nőt? Végül a templomban ülve jött rá a legkézenfekvőbb magyarázatra. Az ablakon besütő fény megcsúszott Mancika szőke haján és szikrákat vetett festői vonásai köré. Feje körül a glória olyan káprázatos volt, hogy a szem nem is tudta látását huzamosabb ideig elviselni, csak lopva pillantottak felé az emberek, akár a Napba, amely hiába van jelen állandóan, a benne való gyönyörködésre az egyszerű halandó teste alávaló és alkalmatlan. Ez a kérdés pedig a templomban ezáltal el is döntetett. Felesége szépsége adott okot Alpárnak a verésre.

Hámori Alpár utolsó magyardülői estéjén meghatottan tapasztalta, hogy az emberek szívélyesen és őszintén, vég nélkül öntögetik poharába a pálinkákat. Még egy disznókörm is előkerült számára, amit hajnalban meghatottan (esetleg elhagyható itt a szóismétlés?) el is ropogtatott.

A kis Hámori Alpár apja távozásakor töltötte be a tízet.

- Fiam, mostantól te vigyázol a ház tisztességére. Cselekedj úgy mindig, ahogyan én tennék és akkor nem hozol rám szégyent! – hagyta rá és egy akkora barackkal búcsúzott fia szép kis fejétől, hogy a gyerek térde megreccsent alatta.

Ifjabb Hámori Alpár furcsa kísérleteket végzett. Szigorúan csak közönség előtt, hiszen ahogyan az idősebb Alpár, ő sem volt barbár, hogy csak a saját öröme cselekedjen.

Cigarettát tett a béka szájába, hogy kipróbálja, valóban képtelen-e az állat kiköpní a dohányt és venni egy mély levegőt. Valóban képtelen volt. A kis béka teste csak dagadt és dagadt, addigi önmagához képest hihetetlenül nagyra, csaknem háromszorosára nőtt a mérete. Csak feszült a bőre, vékonyodott pattanásig, mígnem megadta magát a tágulás rettentő erejének és egy megkönnyebbült robbanásban visszaadta húsát a természetnek.

A legyek három megmaradt lábbal még el tudtak rugaszkodni a repüléshez, kettővel már nem.

A madarak nem tudtak egy lábbal repülni.

A macskák két percet simán kibírnak a víz alatt, hármat csak ritkán, de négyet már nem.

Ahhoz hogy egy elásott tetem helyébe szép fehér csontok költözzenek a földbe, egy tél szűk-séges.

Alpár a sors különös játéka folytán édesanyja szalmasárga haját és apja fekete szemét örökölte. Valahogy így képzeltem el Lucifert ősi helyén, a mennyekben. Ilyen kifogástalan fizikummal, magasan, erősen, már-már lányosan szép arccal és érett arany hajjal, amelyből a sötét szem fájdalomra éhesen kutatja a gyengeséget és bűnre való hajlamot. Bizonyos értelemben a kis Alpár tizenhárom éves

korára már rosszabb volt, mint az apja. Ő ugyan nem ütött meg egy embert sem és természetesen nem vált iszákossá, de mesterien keverte anyja báját apja kegyetlenségével, amely az erő új, mindent elsöpítő örvözetét hozta létre.

Ekkor, 1945-ben érkezett a papiros, január végén elesett Hámori Alpár a Vértesben. A falubeliek szokás szerint elmentek a Hámori házba részvéteket nyilvánítani. Mancika becsületesen sütötte a süteményeket, a fiát elszalasztotta italért. A vendégek pedig az illendőség kedvéért finom falatokkal kopogtattak be és egy kis bort is hoztak az áldomáshoz. Sütkéreztek a szépasszony szemének tiszta fényében és nyugtatták, hogy hát ez volt Isten akarata, és Isten mindig helyesen cselekszik. Áldott legyen az Úr! Mancika erre kötelességtudóan válaszolta, hogy legyen áldott és szedte a tányérra szívélyesen az ételt, öntötte a poharakba a bort. Végül két hétig tartott a tor. Mancika elfeledkezett arról, hogy misét tartasson uráért, talán, mert erre senki sem hívta föl a figyelmét.

Híre ment a környéken Mancika friss szabadságának, a második hét végén a csendőr kopogtatott a Hámori ház ajtaján. Kitéssékelt mindenkit, mert kicsit sem illendő, hogy a fiatalasszonyt nem hagyják magára gyászában ezek a bugris parasztok. Alpárt elküldte horgászni a Szamosra, akinek legalább egy két kilós ponttyal kellett volna hazamennie, ő pedig a Hámori házban maradt vigyázni a rendet. Mancika pedig azt tette, amihez értett. Szép volt, egyetértő, szalmaszínű hajára ezúttal a villanykörte vetett remegő, angyali árnyalatot, a csendőr pedig elmondta neki, hogy szörnyű dolog a háború és szörnyű az is, hogy ilyen ártatlan, étellel teli asszonyok magányra ítéltetnek, de Mancika csak nyugodjon meg, nem marad férfi nélkül, mert ő, Pallagi András, feladatának érzi, hogy a rá bízott parasztokról erőn felül gondoskodik.

Ezt illendően megköszönte Mancika és miután elhangzott a szó, gondoskodás, végre ismerős helyzet kerekedett. Már nem volt zavarban attól, hogy ne tudná, mit kell tennie.

Bevezette a hálóba a csendőrt, aki megállt a küszöbön. Mancika letette a lavórt a kis állványról a földre, fölé guggolt, bevizezte és beszappanozta a rongyot, amivel megtörölgette szemérmét. Ezután hanyatt feküdt az ágyon, széttett lábbal várakozott, miközben kigombolta köldökéig ingét. A csendőr ekkor két lépéssel az ágyon termett, bevezette farkát az aranyos szőr közé és néhány erős lökés után el is élvezett. Lehengeredett az asszonyról, mellényzsebéből cigarettát vett elő és rágyújtott. Mancika kiment a konyhába, szappanos vízzel kiöblítette magát és hámozni kezdte a zöldségeket a vacsorához. Pallagi András még sziesztázott egy rövidet mielőtt ismét szolgálatba helyezte magát.

- Három nap múlva jövök – mondta elmenőben.
- Természetesen parancsnok úr. Köszönöm a gondoskodását – felelte Mancika.

Pallagi tűnődve visszanézett, de nyomát sem látta a gúnynak az asszony arcán. Csak elmélyülten hámozta a fehérrépat, kicsit csücsörítve piros ajkát.

Pallagi úgy döntött, a későbbiekben meg is fogja csókolni.